

ASiantuntijalausunto

ASIA: KAA 2/2017 vp Eutanasia-kansalaisaloite hyvän kuoleman puolesta

Suomen palliatiivisen lääketieteen yhdistys vastaa lääkäreiden palliatiivisen lääketieteen erityispätevyyskoulutuksesta Suomessa. Koulutus on tarkoitettu jatkokoulutukseksi lääkärin perustutkinnon suorittaneille. Palliatiiviseen lääketieteen erityispätevyyden myöntää Suomen Lääkäriliitto lääkärille, joka on suorittanut vaadittavat opinnot. Koulutuksen tavoitteena on muun muassa, että erityispätevyyskoulutuksen käytyään lääkäri tai erikoislääkäri pystyy toimimaan palliatiivisen lääketieteen asiantuntijana, kykenee palliatiivisen lääketieteen kehittämis-, opetus- ja tutkimustyöhön sekä tuntee palliatiivisen hoidon organisaation.

Tammikuussa 2017 Lääkäriliitto toteutti kyselyn saattohoidosta ja palliatiivisesta hoidosta kuolevia potilaita hoitaville lääkäreille. Vastauksia tuli 290 (41 %). Kyselyn mukaan saattohoitoa on aktiivisesti kehitetty viimeisten 10 vuoden aikana eri puolilla Suomea. Edelleen on kuitenkin kehittämistarpeita erityisesti saattohoitopaikkojen määrän lisäämisessä sekä henkilökunnan osaamisen kehittämisessä. Myös oireenmukaiseen hoitoon siirtymisen viivästyminen koettiin ongelmana. Saattohoitotyötä tekevästä lääkäreistä 17 % kannatti eutanasiaa sallivan lain säätämistä. Saattohoitolakia taas toivoi 71% kyselyyn vastanneista.

Lakialoitteessa vaaditaan eutanasiaa potilaille, joilla on sietämättömiä fyysisiä ja/tai psyykkisiä oireita, kipuja tai kärsimyksiä, joita ei voida hyvälläkään saatto- tai palliatiivisella hoidolla lievittää. Perusteluissa todetaan, että eutanasiaa tarvitaan henkilöille, jotka ovat muutoinkin piakkoin menehtymässä tautiinsa, jota ei parhaimmallaakaan lääketieteen asiantuntemuksella voida parantaa.

Eutanasian toteuttajaksi on lakialoitteessa suunniteltu lääkäriä. Tämän lääkärin tulisi siis arvioida yksittäisen kansalaisen kärsimyksen määrää eli sitä onko se sietämätöntä. Tehtävä on vaikea, ellei mahdoton. Kuinka toinen ihminen voisi määritellä mikä on toiselle sietämätön kärsimys ja miten sitä mitattaisiin? Miten psykiatrisissa sairauksissa määriteltäisiin sietämätön kärsimys?

Hoitotahdossa ihminen voi määritellä mitä hän haluaa tai ei halua, että hänelle tehdään tilanteessa, jossa hän ei itse pysty ilmaisemaan tahtoaan. Esimerkiksi dementiaa sairastava potilas saattaisi tällöin toivoa eutanasiaa kun tauti on edennyt niin pitkälle, että on täysin muiden avun varassa. Mikä olisi tällöin se hetki, jona lääkäri päättäisi, että nyt on aika antaa kuolinapu eli eutanasia? Tässä tullaan jälleen sietämättömän kärsimyksen arvioinnin vaikeuteen.

Eutanasiaa on puolustettu itsemääräämisoikeudella. Eutanasian suorittaja on kuitenkin lääkäri niissä Euroopan maissa, joissa se on laillistettu. Lääkärin pitäisi siis arvioida parantumattomasti sairaan ihmisen kärsimyksen määrää. Jos itsemääräämisoikeus on yksi

tärkeimpiä perusteita eutanasiaalaille, ei silloin voida velvoittaa jotakuta toista henkilöä suorittamaan eutanasiaa.

Hallitsemattomat ja sietämättömät kivut elämän loppuvaiheessa ovat tärkeä teema eutanasian kannattajien keskusteluissa. Kivunhoito ja -menetelmät ovat viime aikoina kehittyneet ja vaikea kiputilanne saadaan yleensä hallintaan erityistason kivunhoitomenetelmillä. Palliatiivinen sedaatio eli potilaan nukuttaminen on mahdollista, jos käytetyt oirehoitokeinot eivät riittävästi auta ja potilas kokee sietämätöntä kärsimystä. Erityistason palliatiivinen hoito vaatii riittävää osaamista ja henkilöstöresursseja.

Eutanasialla tarkoitetaan potilaan aktiivista surmaamista hänen vapaaehtoisesta pyynnöstään. Lääkäriliiton eettisten ohjeiden mukaan lääkärin tulee kaikessa toiminnassa kunnioittaa ihmisyyttä ja elämää. Potilaan surmaaminen –vaihtoehtona luo erittäin vaikean arvoriitiriidan lääkärin työhön. Suomen lääkäriliitto, Euroopan palliatiivisen hoidon yhdistys (EAPC) ja maailman terveysjärjestö (WHO) vastustavat eutanasiaa.

Laadukkaan palliatiivisen hoidon ja saattohoidon saamisessa on Suomessa edelleen varsin suurta alueellista vaihtelua. Suomen palliatiivisen lääketieteen yhdistyksen mielestä eutanasian sallivalla lailla ei tule korvata tämänhetkisiä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon saatavuuden ja osaamisen puutteita. Yhdistys kannattaa asiallista keskustelua aiheesta. Yhdistys esittää, että palliatiivisen hoidon ja saattohoidon laadun ja saatavuuden parantamiseksi osoitetaan määrärahat sekä säädetään laki tukemaan tätä tavoitetta. Lisäksi on toivottavaa, että palliatiivisen lääketieteen oppiaine sisällytetään jokaisessa lääketieteellisessä tiedekunnassa lääkäreiden perusopetukseen. Lääkäreiden lisensointitutkinnon jälkeinen palliatiivisen lääketieteen koulutus tulisi myös saada yliopistojen järjestettäväksi. Tällä hetkellä palliatiivisen lääketieteen erityispätevyyskoulutus järjestetään täysin yhdistyksen vapaaehtoisvoimin.

Suomen palliatiivisen lääketieteen yhdistys 4.2.2018

Kaisa Halinen
yhdistyksen puheenjohtaja
ylilääkäri, Helsingin Sosiaali- ja terveystoimiala, Laakson sairaala

Kristiina Tyynelä-Korhonen
yhdistyksen varapuheenjohtaja
osaamiskeskusjohtaja, Syöpäkeskus, Kuopion yliopistollinen sairaala